

**Бариири пред стопанското развитие
на Източното Средиземноморие според докладите
на френския консул Луи-Феликс Огюст Божур**

**Barriers to the Economic Development
of the Eastern Mediterranean According to the Reports
of the French Consul Louis Félix-Auguste Beaujour**

СИМЕОН СИМЕОНОВ
Simeon SIMEONOV

DOI: 10.61836/PRWX5074

Received: 1.08.2024
Available online: 21.11.2024

***Abstract:** The article examines the reconstruction of French trade in the Ottoman Empire following the overthrow of Napoleon Bonaparte and the Congress of Vienna in 1815, focusing on the consular mission of Louis Félix-Auguste Beaujour. Tasked with reviving French interests in the Levant, Beaujour faced challenges and barriers to French commercial expansion such as competition from British and Austrian textiles, inconsistent French trade policies, and Greek merchants allegedly exploiting Ottoman import duties. The article highlights Beaujour's dirigiste approach, advocating state regulation and tariffs to protect French goods, particularly textiles. His reports highlighted the need for quality control and aligning French commerce with state interests. Despite difficulties, he believed in the potential for restoring France's commercial presence in the Eastern Mediterranean. The article also explores Beaujour's tour of the Eastern Mediterranean and embeds his views within a broader French consular system amidst the sweeping transformations of the Bourbon Restoration. Ultimately, Beaujour prioritized French interests over the Ottoman Empire's development, in a representative critique of the self-imposed as well as foreign barriers to French commercial expansion in the Levant.*

Key words: Louis Félix-Auguste Beaujour, consuls, France, Ottoman Empire, Bourbon Restoration

JEL: N43, N45, N95

Закриването на Виенския конгрес и поражението на Наполеон Бонапарт в Битката при Ватерло през юни 1815 г. създават важни предпоставки за преосмисляне на френската геополитика и френските търговски и икономически интереси, включително в района на Източното Средиземноморие (Osterhammel, 2014, pp. 396, 402; Kwan, 2017; de Lange, 2021). Разтърсвани от чести сблъсъци между Франция, Великобритания, Османската империя и Русия, балканските, анадолските, левантийските и египетските владения на османците привличат вниманието на френските политически и стопански елити. На френските посланици и консули е възложена задачата да анализират състоянието на френските интереси в региона, да спомогнат за възвръщането на напусналите в хода на войните търговци, както и да благоприятстват оживлението на френската търговия (Puguear, 1941; Karsh, 2001).

Особени надежди са възложени на мисията на един стар познавач на Балканите и Османската империя, Луи Феликс-Огюст Божур. Божур започва дипломатическата си кариера като секретар на френските мисии в Мюнхен и Дрезден, преди да поеме генералното консулство в Солун през 1794 г., след което продължава кариерата си в Швеция и Съединените американски щати. Неговият труд „Описание на търговията на Гърция, според годишни отчети от 1787 до 1797 г.“, публикуван в 1799 г., му осигурява реномето на ерудиран експерт по въпросите на левантийската търговия, както във френските документи от епохата е наричана търговията в източно-средиземноморските владения на Османската империя (Beaujour, 1799). След завръщането на Бурбоните на френския престол, Божур е реабилитиран и се завръща в Европа, получавайки назначение като генерален консул на Франция в Смирна през 1816 г. Настоящата статия анализира докладите на консул Божур от 1816–1817 г., с акцент върху бариерите пред развитието на френската търговия, която той схваща като неразривна част от стопанското развитие на османския Левант. След кратка реконструкция на дебатите около причините за спада на френско-левантийската търговия в първите десетилетия на XIX в., статията проследява пътуванията на Божур до някои основни френски тържища в Леванта, изтъквайки значимостта на мисията му за възстановяването на френските интереси, както и за реконструкцията на френските геополитически амбиции, в региона.

Още с изгнанието на император Наполеон на остров Елба през 1814 г. във френските политически елити се налагат силно ревизионистки тенденции, които разглеждат бурбонските политики в търговията с Леванта от късния XVIII в. като апотеоза на френското търговско-дипломатическо надмощие в Източното Средиземноморие (Göçek, 1987; Karsh, 2001). Опитите да се възстанови предреволюционното статукво в Левантийската търговия намират правното си изражение в Кралско постановление от 20 февруари 1815 г., което възвръща митническото

облагане върху левантийската търговия от 3 март 1781 г.¹ (вж. също Mézin 1992, pp. 29–47; Collet, 2010, pp. 447–470). В чл. 2 от това постановление френският посланик и подопечните му консули в Османската империя са задължени да не допускат доставки на френски платове без щампа на инспекторите от Монпелие или Марсилия. Именно около тези мерки – митническата ставка и щамповането на платове – се концентрира голяма част от дебата върху спада на френския стокообмен с Леванта, както и възможностите за френски търговски „ренесанс“ в региона.

В кореспонденция от периода изрично се споменава, че реставраторските мерки са прокарани под влиянието на Търговските камари от прилежащия на френското Средиземноморие регион Миди и околните му области, в противовес на предходното, по-либерално революционно законодателство (вж. напр. Firges, 2017)². Действително, Революцията отменя редица регулации от времето на Стария режим в сферата на търговското дело, но е редно да се спомене, че преразглеждането на френските принципи в търговията с Леванта започва преди Революцията – а именно, вследствие на посещението на барон Франсоа дьо Тот в Леванта през 1781 г. (Tóth, 2002). Така например, първите стъпки в посока „свободна търговия“ с Леванта са осъществени още при управлението на Луи XVI, когато отпадат задълженията на търговци да щамповат износни текстилни изделия в Марсилия (Collet, 2010). Намален е и контролът върху щампите от страна на митническите власти. От поне съизмерима значимост е и още един фактор, който значително преобразява левантийската търговия в периода – позволеното в нея да участват чужди граждани и поданици³. Под влиянието на либералните пристрастия на дьо Тот, са ликвидирани някои от широко възприеманите още при късните Бурбони, като пречки за стопанското развитие на Леванта и Франция, регулации. Но политическата конюнктура на Реставрацията не позволява по-фино разграничаване между историческите режими – така, именно Революцията се превръща в синоним на безконечното, безсмислено дерегулиране на френския търговско-индустриален естаблишмънт, което е довело до краха на френските интереси в Източното Средиземноморие (вж. Artz, 1963, pp. 9–20).

¹ Луи XVI. 1781. Заповед на Краля относно консулствата, пребиваването, търговията и корабоплаването на поданиците на Краля в левантийските пристанища (Echelles du Levant) и Берберия (Barbarie), издаден на 3 март 1781 г. [Louis XVI. 1781. Ordonnance du Roi concernant les Consuls, la Résidence, le Commerce et la Navigation des sujets du Roi dans les Echelles du Levant „et de Barbarie, rendue le 3 mars 1781. Paris: Imprimerie Royale.]

² Етиен-Дени Паские до Шарл Морис дьо Талейран, Париж, 30.08.1815, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243 КМФ 12, инв. н. 424/11.

³ Срв. Луи Феликс-Огюст Божур до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Марсилия, 6.02.1818; Константин Ги (Constantin Guys) до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Алепо (?), 6.05.1816, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243, КМФ 12, инв.н. 424/11.

Противниците на Революцията са доста по-плахи в критиките си към току-що сваления Наполеонов режим, който сякаш мнимо попада в графата на „революционния хаос“. Всъщност, с оглед на фактите, това приобщаване на Наполеоновия подход към левантийската търговия под общ знаменател с Революционния период, е доста проблематично. В действителност, с възкачването на Наполеон на императорския престол се завръщат и някои от механизмите за търговски контрол на Стария режим. Така например, със Закон от 24 септември 1807 г. се възстановяват някои предишни регулации в производството, инспекцията и щамповането на предназначени за износ в Леванта текстилни стоки, а с по-късен Закон от 9 октомври 1810 г. са назначени и инспектори и контрольори, които следят за спазването на регламентирания ред. Според вътрешния министър Етиен-Дени Паские, това са не просто плахи корекции на революционния безпорядък, а конюнктурни изменения, чиято основна разлика от предреволюционния ред, е, че щамповането и инспекцията на износните стоки е предоставено на произвола на марсилските търговци, а не на абсолютния контрол на митническите власти⁴.

Мнението на Паские може и да не е особено популярно в първите месеци на реставрираната монархия, но също така не е и изцяло изолирано явление. Напротив, наследникът на Паские във Вътрешното министерство, Венсан-Мари Виено, граф дьо Воблан, също така смята, че причините за краха на френско-левантийската търговия не се крият в бариери от чисто институционално естество, като ниска митническа ставка, липса на инспектори или отсъствие на стандарт при щампите⁵. Воблан твърди, че основната причина за спада при пласмента на френски стоки в Леванта, е външната конкуренция⁶. Докато Франция е разтърсвана от революционните вълнения, Великобритания се възползва от индустриалните си изобретения, изтласквайки прочутите марсилски платове със своите пъстроцветни и евтини текстилни материи (Talbot, 2017, pp. 122–128). В 1816 г. британската мода доминира в Леванта, а на хоризонта се е появил и нов съперник, в лицето на Хабсбургската империя, чиито адриатически пристанища позволяват на чуждестранни търговци, включително османски поданици, да пласират местни текстилни продукти в Средиземноморския басейн (Frank, 2012).

Така, възложеният със специална мисия да обходи основните френски търговски пунктове в Леванта, консул Божур, се изправя пред 3 бариери за развитието на френската търговия в региона. На първо място, намален стокообмен и закриване на голяма част от френските търговски къщи в региона. На второ мяс-

⁴ Етиен-Дени Паские до Шарл Морис дьо Талейран, Париж, 30.08.1815, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243, КМФ 12, инв.н. 424/11.

⁵ Венсан-Мари Виено, граф дьо Воблан (Министър на вътрешните работи на Франция) до Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо (Министър на външните работи), Париж, 14.03.1816, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243, КМФ 12, инв.н. 424/11.

⁶ Пак там.

то, неясна и непоследователна държавна политика при регулирането на износа. И на трето място, допускането на нелоялна (според основна част от френските търговски и политически елити) конкуренция, от страна на гръцки търговци с османско поданство, които могат да манипулират разлики във вносните мита в Османската империя (вж. Stoianovich, 1960; Grenet, 2011). Тези пречки са схващани като бариери пред конкретно френския обмен на стоки в (и с) Леванта, като нито френският консул, нито голяма част от колегите и кореспондентите му обръщат особено внимание на въпроса, доколко тези пречки пред френската търговия представляват бариери за развитието на Османската империя изобщо. С оглед на целепоставянето и ограниченията на настоящата статия, този несъмнено важен въпрос ще бъде експлицитно разгледан в последната част на настоящия труд.

И така, Божур предприема пътуването си на 5 юли 1817 г., една година след назначаването му за генерален консул в Смирна. Междувременно, негови колеги от различни части на Леванта вече са информирали Външното министерство за положението на френските търговски интереси в отделните градове. По тяхно подобие, и Божур подкрепя дирижистка политика на постепенно възстановяване. Смята, че важни за ускоряването на стокообмена между Франция и Леванта, са закупуването на нова консулска резиденция и възстановяването на френската болница в Смирна, като за целта предлага въвеждането на данък от 2% върху левантийската търговия в марсилското пристанище⁷. Предлага да се реформира консулската система в Леванта, като се концентрира в няколко основни пункта, а останалите се поемат от неплатени консулски агенти (вж. също Dehérain, 1991, pp. 323–325; Koutzakiotis, 2017; Farganel, 2008)⁸. Същевременно предлага да се стандартизират консулските и драгоманските заплати. Божур цели да премахне „голямото неудобство, породено от независимостта на драгоманите – те трябва да бъдат пряко зависими от консулите“⁹.

За да се възвърне френската търговска мощ в Леванта, трябва да се реформира френският държавен апарат. В следващи доклади до Външното министерство от 1816 г. Божур се оплаква от „нарушения на капитулациите с Портата от страна на митницата, като тарифата върху нашите стоки е по-висока от другите нации, въпреки че следва да ни третират като най-облагодетелствана нация“. Смята, че „нашата външна търговия няма да процъфтява, освен ако не я свържем, както в Англия, към политическата ни система“. „Голямата тайна

⁷ Луи Феликс-Огюст Божур до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Марсилия, 6.02.1818, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243, КМФ 12, инв.н. 424/11.

⁸ Луи Феликс-Огюст Божур до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Марсилия, 7.03.1818, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243, КМФ 12, инв.н. 424/11.

⁹ Пак там.

на английската политика, пише той, е да успее да прилже останалите нации с добрия си пазар“¹⁰.

Божур, в почти пълно съзвучие с опитните си колеги в Ориента и метрополията, смята, че пътят към процъфтяваща левантийска търговия минава не през трактатите на Адам Смит, а през силна, последователна и дирижистка държавна политика. Не може да става и дума за възвръщането на хегемонията и квази-монополните отношения от бурбонския период, но със сигурност френската търговия, подобно на английската, трябва да е в хармония с държавната политика – дори, в известна степен и в определени случаи, да ѝ бъде подчинена. Освен по-високи разходи за поддръжката на консулството и болницата, Божур подхвърля и идеята за създаване на френско депо към пристанището, отново за нуждите изцяло на френското корабоплаване, въпреки че в крайна сметка отхвърля идеята за морски ескадрон в Източното Средиземноморие като нерентабилна¹¹.

Ключови за разбирането на цялостния подход на Божур към Леванта са размишленията му върху пречките пред развитието на френската търговия в Смирна, основното пристанище на Османската империя в разглеждания период (Frangakis-Syrett, 1993; Smyrnelis, 2003). Френската търговия в града се е свила до част от предреволюционните си нива, като особено тежко е положението при износа на френски платове, попаднал между чука на качествените английски текстилни изделия и наковалнята на предлаганите от османски търговци от Триест до Одеса по-евтини немски продукти (срв. Küçükkalay, 2008; Talbot, 2017). Неподправен прагматик, Божур бърза да напомни на Външното министерство, че френските търговци безвъзвратно са загубили надмощието си в Османската империя, и че Франция единствено може да се надява на частично възвръщане на старите си позиции. „Основната пречка“, според него, „е в нашата система от митници, която винаги е била погрешно разбирана. Ние нито имаме режима на варварските народи, които поне имат отворени панаири, нито пък този на цивилизованите народи, които са освободили тържищата си от всички ненужни формалности“¹².

От ключово значение за Франция, по думите му, е „да имаме в Средиземноморието едно пристанище, което да предоставя на левантийската търговия същите предимства като Генуа, Ливорно и Триест“¹³. Божур смята, че френската държава не може да си позволи въвеждането на напълно свободна търговия – тъй като това би довело до несъстоятелност френското производство, но вместо това

¹⁰ Луи Феликс-Огюст Божур до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Смирна, 25.01.1817, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243, КМФ 12, инв.н. 424/11.

¹¹ Луи Феликс-Огюст Божур до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Смирна, 17.09.1816, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243, КМФ 12, инв.н. 424/11.

¹² Луи Феликс-Огюст Божур до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Смирна (?), 20.11.1816, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243; КМФ 12, инв.н. 424/11.

¹³ Пак там.

предпочита „да бъде изолиран един пункт от нейната територия, обграден със стени като тази в Северен Китай“, и отцепен посредством тези стени от системата от митници. Божур нарича този план „режим на фиктивния склад“, като цели чрез ограничаването на свободния стокообмен в един пункт не само да ускори търговията, но и да стимулира реформите на останалите митници¹⁴. Божур се позовава на предишния си опит като френски генерален консул в Съединените щати и предлага, освен режима на фиктивния склад, да бъде въведена дискриминационна тарифа за тези стоки, които Франция би искала да изключи от пазара си (вж. също Beaujour, 1814)¹⁵.

При обхождането на останалите френски търговски пунктове в Леванта, Божур среща мнозина съмишленици сред френските търговци и консулски служители. Картината на френските търговски общности е доста пъстра и Божур се опитва да я предаде в цялостната ѝ сложност в докладите си до централните власти от 1817 г. Особено активен и влиятелен в цялата консулска мрежа е Константин Ги, генералният консул в Алепо, който споделя, че „хората ежедневно се оплакват от дефектите в нашите платове; което ги дискредитира и пречи на продажбите“¹⁶. И той схваща липсата на щампи като проблем за френските търговци в съревнованието за османските пазари, като поддържа стриктен надзор на производството с цел да се избегне „непоправимата щета, която [некоректни] производители нанасят на този бранш от индустрията ни“ (но вж. Wirth, 1991; Banat, Ferguène, 2010). Мислите му са в съзвучие с Божур, който обвинява производителите за търговския спад с Леванта, и възнамерява да възложи именно на тях (а не на търговците или митническите власти), задължението да контролират качеството на платовете. Ги предлага още по-кардинално решение, като смята да подложи цялата френска търговия под „изключителното ръководство на държавни агенти“, т.е. свои колеги-консули, позволявайки на чужденци да участват във френската търговия само за определено време, „но винаги чрез посредничеството на търговец, подлежащ на нашите закони и дисциплината на левантийската ни търговия“¹⁷.

По-сериозни са проблемите в Акра, чийто местен консул, Пилавоан, се оплаква от липсата на каквито и да било френски търговци, което довежда и до ерозиране на собствения му авторитет. „Търговците в Марсилиа ще кажат, пише той, може би като извинение, че след като няма френска общност тук, се виждат принудени да забравят за заповедите и, в опит да съживят търговията ни, да приписват корабите и платовете си на чужденци, пък дори и да им заемат името си“¹⁸.

¹⁴ Пак там.

¹⁵ Пак там.

¹⁶ Константин Ги до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, 30.09.1815, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243; КМФ 12, инв.н. 424/11.

¹⁷ Пак там.

¹⁸ Консул Пилавоан до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Акра, 31.05.1816, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243; КМФ 12, инв.н. 424/11.

За съжаление, отсъствието на френска общност дава възможност на чужденци да се възползват от консулските служби на други народи, като Русия и Англия, но също така напълно да игнорират консулските разпоредби, „подобно на старите бератлии, които сменяха протекцията си спрямо своите бизнес нужди“¹⁹ (вж. също Artunç, 2015).

Сред консулите се намират и противници на проповядвания от мнозинството реставраторски дирижизъм. Такъв пример е френският консул Дьовал в имперската столица Константинопол, един от малкото гласове за умерени и по-либерални реформи във френската левантийска търговия (вж. de Groot, 1994, р. 139). „Гръцките индустриалци и предприемачи, пише той, са единствените способни да произвеждат в нашите фабрики муслинските и индийски [платове], които се търсят тук“²⁰. Предизвикателството за Франция е не как да прокуди тези търговци от собствените си пристанища, а как да впрегне уменията им в конкурентното пласиране на платове в Леванта. „Вярвам, че гърците могат да въртят френската търговия с по-малко разходи от нашите търговци“, споделя той на Външното министерство. С тях Франция би си спестила високите разходи за поддръжка на френски търговски общности, а „те могат да се задоволяват с по-малки печалби, а следователно да продават при по-маки цени, с което да стимулират потреблението“. Обобщавайки съжденията си, Дьовал заключава: „Ако и тяхната конкуренция да затруднява френските търговци в Леванта, тя пак е полезна за общата френска търговия, което е основната цел за администрацията ни“²¹.

В заключение, консулската мисия на Феликс Божур от 1816–1817 г. предоставя важни, неизследвани досега сведения за възстановяването на левантийската, и в частност френската левантийска, търговия след епохата на Френската революция и Наполеоновата империя. Учудващ по своите размах и дълбочина е организираният от Френското външно министерство дебат върху основните проблеми и пречки пред развитието на френската търговия в Османската империя, като в него особена тежест изиграват консулите във важните пристанищни центрове на империята. Макар и да не постига визията си за Велика китайска стена около Марсилия, Божур канализира популярно за периода на Реставрацията дирижистко гледище относно нуждата от установяване на висока митническа ставка, от регулиране на качеството на износните стоки, както и от изключване на търговци, разполагащи с конкурентни предимства, които биха ликвидирали изцяло домашния търговски потенциал. Барьерите пред завръщането на френските

¹⁹ Пак там.

²⁰ Консул Дьовал до граф Арман-Еманюел дю Плеси дьо Ришельо, Константинопол, 1.02.1816, Archives Nationales, Affaires étrangères, VIII, bobine 1, 243; КМФ 12, инв.н. 424/11.

²¹ Пак там.

стоки, и в частност на доходоносните френски платове, в Леванта, произтичат както от грешна държавна политика, така и от засилена международна конкуренция, но в крайна сметка смирненският консул смята за достижима целта да се увеличи френско-левантийският стокообмен. Затова е необходимо френските власти да настояват за спазване на международните договорености, а френските дипломати и консули да упражняват нужния контрол върху качеството на пласираната стока. Целта на Божур не е да възстанови жизнеспособността на Османската империя, а да привилегирова френските търговски интереси, но въпреки (а може би, и поради) тази условност, неговите доклади предоставят важна перспектива към стопанските и търговските взаимоотношения между Османската империя и Западна Европа в съдбоносните първи десетилетия на XIX в.

REFERENCES:

- Artz, F. B., 1963. *France under the Bourbon Restoration, 1814–1830*. New York: Russel & Russell.
- Artunç, C., 2015. The Price of Legal Institutions: The Beratlı Merchants in the Eighteenth-Century Ottoman Empire. *The Journal of Economic History*. Vol. 75, no. 3, pp. 720–748.
- Banat, R., A. Ferguène, 2010. La production et le commerce du textile à Alep sous l'Empire ottoman: une forte contribution à l'essor économique de la ville. *Histoire, économie & société*. Vol. 29, no. 2, pp. 9–21.
- Beaujour, L.-A.-F. de, 1799. *Tableau du commerce de la Grèce, formé d'après une année moyenne, depuis 1787 jusqu'en 1797*. Paris: Impr. de Crapelet.
- Beaujour, L.-A.-F. de, 1814. *Aperçu des États-Unis au commencement du 19. siècle, depuis 1800 jusqu'en 1810*. Paris: L. G. Michaud.
- Celetti, D., 2020. France in the Levant: Trade and Immaterial Circulations in the “Long Eighteenth Century”. *Journal of Early Modern History*. Vol. 24, pp. 383–406.
- Coller, I., 2010. East of Enlightenment: Regulating Cosmopolitanism between Istanbul and Paris in the Eighteenth Century. *Journal of World History*. Vol. 21, no. 3, pp. 447–470.
- De Groot, A., 1994. The Dragomans of the Embassies in Istanbul, 1785–1834. In: Van Gelder, G. J., de Moor, E. (eds), *Eastward Bound: Dutch Ventures and Adventures in the Middle East*. Amsterdam: Rodopi, pp. 130–158.
- Dehérain, H., 1991. Jeunes de Langue et interprètes français en Orient au XVIIIe siècle. *Anatolia moderna. Yeni Anadolu*. Vol. 1, pp. 323–335.
- De Lange, E., 2021. The Congress System and the French Invasion of Algiers, 1827–1830. *The Historical Journal*. Vol. 64, no. 4, pp. 940–962.

- Farganel, J.-P., 2008. Les consuls de France au Levant au XVIIIe siècle, chefs de communauté et médiateurs auprès des autorités ottomans. In: Duma, J. (ed), *L'espace politique méditerranéen. Actes du 128e Congrès national des sociétés historiques et scientifiques*. Paris: Editions du CTHS, pp. 63–72.
- Firges, P., 2017. *French Revolutionaries in the Ottoman Empire: Diplomacy, Political Culture, and the Limiting of Universal Revolution, 1792–1798*. Oxford: Oxford University Press.
- Frangakis-Syrett, E., 1999. The Economic Activities of Ottoman and Western Communities in Eighteenth-Century Izmir. *Oriente Moderno Nuova serie*. Vol. 18 (79), no. 1, pp. 11–26.
- Frank, A., 2012. The Children of the Desert and the Laws of the Sea: Austria, Great Britain, the Ottoman Empire, and the Mediterranean Slave Trade in the Nineteenth Century *The American Historical Review*. Vol. 117, no. 2, pp. 410–444.
- Göçek, F. M., 1987. *East Encounters West: France and the Ottoman Empire in the Eighteenth Century*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Grenet, M., 2011. A Business alla Turca? Levantine Trade and the Representation of Ottoman Merchants in Eighteenth-Century European Commercial Literature. In: Rotenberg-Schwartz, M., Czechowski, T. (eds), *Global Economies, Cultural Currencies of the Eighteenth Century*. New York: AMS Press, pp. 39–56.
- Karsh, I., 2001. *Empires of the Sand: The Struggle for Mastery in the Middle East, 1789–1923* Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Koutzakiotis, G., 2017. Le réseau consulaire français dans l'Archipel (1679–1718). *Études Balkaniques*. Vol. 22, no. 1, pp. 23–47.
- Kwan, J., 2017. Review article: the Congress of Vienna, 1814–1815: Diplomacy, Political Culture, and Sociability. *Historical Journal*. Vol. 60, pp. 1125–1146.
- Küçükkalay, A. M., 2008. Imports to Smyrna between 1794 and 1802: New Statistics from the Ottoman Sources. *Journal of the Economic and Social History of the Orient*. Vol. 51, no. 3, pp. 487–512.
- Mézin, A., 1997. *Les consuls de France au siècle des Lumières (1715–1792)*. Paris: Ministère des Affaires étrangères, Direction des archives et de la documentation.
- Puryear, V., 1941. *France and the Levant: From the Bourbon Restoration to the Peace of Kutiah*. Berkeley, CA: UC Publications.
- Smyrnelis, M.-C., 2003. Coexistence et réseaux de relations à Smyrne aux XVIIIe et XIXe siècles. *Cahiers de la Méditerranée*. Vol. 67, pp. 111–123.
- Talbot, M., 2017. *British-Ottoman Relations, 1661–1807: Commerce and Diplomatic Practice in Eighteenth-Century Istanbul*. Woodbridge: Boydell Press.

- Osterhammel, J., 2014. *The Transformation of the World: A Global History of the Nineteenth Century*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Tóth, F., 2002. Égypte: La double mission du baron de Tott à la fin de l'Ancien Régime. *Africa: Rivista trimestrale di studi e documentazione dell'Istituto italiano per l'Africa e l'Oriente*. Vol. 57, no. 2, pp. 147–178.
- Stoianovich, T., 1960. The Conquering Balkan Orthodox Merchant. *The Journal of Economic History*. Vol. 20, no. 2, pp. 234–313.
- Wirth, E., 1991. Alep dans la première moitié du XIXe siècle: un exemple de stabilité et de dynamique dans l'économie ottomane tardive. *Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée*. Vol. 62, pp. 133–149.

Correspondence address:

Simeon A. Simeonov – Associate Professor, PhD

Institute of Balkan Studies and Centre of Thracology, Bulgarian Academy of Sciences

45 Moskovska Str., 1000 Sofia

American University in Bulgaria

1 “Georgi Izmirliiev-Makedonche” Pl., 2700 Blagoevgrad

Email: simeon_simeonov@alumni.brown.edu

Web of Science Researcher ID: AAR-6681-2021

ORCID ID: 0000-0002-5358-2804